

Dershane Öğrencilerinin Çoklu Zeka Kuramı Açısından İncelenmesi

Eyüp İzci¹, Ahmet Kara², Ferat Dalaman³

Özet

Gençlerimizin tabii tutuldukları eğitimin en güç ve önemli sınavı yüksek öğretime geçiş aşamasında uygulanan ÖSS sınavıdır. Bu sınavda başarılı olabilmek için öğrencilerimizin neredeyse tümünün dershaneye akın ettikleri bilinen bir gerçektir. Artık dershaneler üniversiteye geçişte vazgeçilmez bir kurum haline gelmişlerdir. Öğrencilerde, çevresel ve kalımsal faktörlerin etkisi ile çoklu zeka teorisi açısından bazı zeka bölümlerinin diğerlerinden daha fazla gelişmiş olması beklenmektedir. Öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlarındaki gelişimini sağlayan eğitim süreci açısından, bu çeşitli zeka bölümlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Bu bağlamda yapılan bu araştırma ile dershaneye kayıt yaptıran öğrencilerin çoklu zeka envanterini oluşturmak, zeka bölümleri ile kayıt yaptırdıkları bölüm arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırma Malatya il merkezinde bulunan dershanelerde kayıt yaptıran öğrenciler üzerinden yapılmıştır. Araştırmadaki verilerin toplanmasında, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Çoklu Zeka Ölçeği” kullanılmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler SPSS paket programında değerlendirilmiş olup, değerlendirmeler elde edilen bulguların yüzde, frekans, t testi ve one way anova testlerine göre yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda konu ile ilgili öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Dershane Eğitimi, Çoklu Zeka Ölçeği, Üniversite hazırlığı.

---

1 Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü. izci@gantep.edu.tr

2 Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü. akara@gantep.edu.tr

3 Öğretmen

The Analysis of Private Courses Teaching's Students via The Theory of Multiple Intelligence

Abstract

ÖSS exam is the hardest and the most important exam for the young in the process of university entrance. It is true most students feel themselves to go to private school to be successful in the examination, and then they have become unavoidable institution in the process. The theory of Multiple Intelligence suggests that students are expected to have developed certain types of intelligences further due to the environmental and genetical factors. The intelligences developed are expected to be taken into account while registering to those courses. This study aims to find out to what degree- if any- the intelligences types of student have been taken in into consideration. This study has been applied on students registered courses in Malatya district. In the collection of data a scale called "Multiple Intelligence Scale", devised by the researchers, has been used. Data collected were analysed in SPSS and evaluated through percentage, frequencies, t – test and one – way ANOVA. At the end of the study some suggestions are made.

Keywords: Private Courses Teaching, Theory of Multiple Intelligence, Preparation to University.

Giriş

Günümüz eğitim sistemi hem çağın gerektirdiği değişimi yakalamak hem de günün ihtiyacı olan bireyleri yetiştirmek zorundadır. Bireyleri bu anlayışla yetiştirmeyi hedefleyen bir eğitim sistemi, öğrenenlerin sınıf içerisinde, içeriği öğretmenlerinden öğrendikleri geleneksel anlayışlar yerine, farklı bir oluşum içerisine girmek zorundadır. Bu oluşum, öğrenenler ve öğretmenlerin birlikte öğrendiği, ekip çalışmasını başarıyla yürütebildiği, problem çözebilen, öğrenen ve öğretmenlerin birlikte araştırmacı rolünü üstlendikleri bir yapıya sahip olmak zorundadır (Yurtluk, 2005: 67).

İlköğretim programındaki değişikliklere bağlı olarak ülkemizde, 2005- 2006 eğitim - öğretim yılı ile birlikte öğrencilerin yetiştirilmesinde yeni bir uygulamaya geçilmiştir. Bu uygulamaların temel eksenini öğrenme ve öğretme süreci ile ilgili bilimsel gelişmeler oluşturmaktadır. Özellikle son yıllardaki zeka anlayışı ile ilgili gelişmeler oldukça dikkat çekici bir duruma gelmiştir.

Zeka, kalıtsal yetenekler, deneyimler ve çevresel bileşenler tarafından şekillendirilir. Öğretmenler ve veliler, çocuğa sağladıkları ortamı ve öğretim yöntemlerini değiştirerek o çocuğun zekasını da değiştirebilirler. Kötü öğretim ve kötü çevre zekayı geriletirken, iyi öğretim ve iyi çevre artırmaktadır.

Weschler ve Binet zekayı doğuştan gelen sabit bir olgu olarak değerlendirerek buna göre zeka testleri geliştirmişlerdir. Ancak Piaget, Vygotsky, Feuerstein gibi bilim adamları yaptıkları araştırmalarla zekanın değişken özellikler taşıdığını ortaya koymuşlardır (Taşpınar, 2005: 119). Ülkemizde de yıllarca, IQ' ya yani "matematiksel-dilsel zeka'ya dayalı öğretim programlarına dayalı eğitim – öğretim

yapıldı. Bu durumda öğrencilerin tek amacı, girdikleri sınavlarda yüksek puanlar almak oldu. Bu gençler her defasında daha çok bilgiyi ezberlediler ve yine her defasında gerçek yaşamdan biraz daha uzaklaştılar ve binlerce yaratıcı beyin sistem dışına itildi. Zeka tipi ne olursa olsun her çocuğun kuvvetli ve zayıf olduğu yanları vardır. Eğer okullarda bu zeka tiplerinden sadece bir ya da ikisi kullanılırsa, zeka tipi bunun dışında kalan çocuklar kendi yetenekli yanlarını geliştiremeyecek, öğrenme işini zevk almadan ve daha uzun sürede tamamlayacak ya da hiç öğrenemeyeceklerdir (Vural, 2004, 277 - 279).

Çoklu zeka teorisi çeşitli açılardan eğitim bilimciler arasında tartışılmasına karşın, öğrencilerin farklı yetenek ve ilgilerini ön plana çıkarması ve bireyin özelliklerini dikkate alınmasını öngörmesi nedeniyle öğrenme-öğretme sürecine önemli katkı getirebilecek yeni bir anlayış olduğu konusunda uzlaşma sağlanmaktadır.

Eğitimin önemli işlevlerinden biri de öğrencilerde var olan yetenekleri keşfederek en üst düzeye çıkarmak olduğuna göre, çoklu zeka etkinliklerini uygulayarak öğrencilerdeki bu yetenekler ortaya çıkarılıp geliştirilebilir. Diğer önemli bir nokta ise öğrenme-öğretme sürecinde ne kadar çok duyu organına hitap edilebilirse, o ölçüde etkili ve verimli bir öğrenme ortamı oluşturulabileceğidir. Bunun için, öğretmenin sınıf içerisinde mümkün olduğunca öğrencileri harekete geçiren ve derse aktif katılımlarını sağlayan yöntem ve etkinliklere yer vermesi, çeşitli araç-gereçlerle dersi desteklemesi, öğrencilerin derslere ilgi ve motivasyonunu artırarak bilgi ve becerilerinin gelişmesine ortam hazırlaması gerekir (Aykaç, 2005: 61).

Gardner'ın çoklu zeka kuramı bu konuda önemli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Zekanın geliştirilebilir bir yeti olduğunu söylemekle birlikte, zekanın zeka testinden alınan bir puan olmadığı görüşü günümüzde artık yaygın kabul gören bir düşüncedir. Artık bireyin tek endeksli bir zekaya sahip olduğu düşüncesi yerine her insanın sekiz alanda kendini ifade edebileceği bilinmektedir (Ayaydın, 2004, 49; Selçuk ve Diğerleri, 2002, 3).

Çoklu zeka kuramını öğrenme ve öğretme süreçleriyle bütünleştirme çalışmaları gündeme geldikçe, zeka türlerinin öğrenme üzerindeki etkileri de belirlenmeye başlanmıştır. Bir zeka türünde gelişme gösteren bir bireyin hangi etkinlikler veya araçlarla daha kolay öğrenebileceği incelenmiştir. Elbette ki bireyler yaşamları boyunca sadece bir zeka türünde gelişme göstermezler, ancak bu noktada amaç, belli bir zeka türünde dikkat çeken bir öğrenciye ulaşma yollarının belirlenebilmesidir. Gardner'e göre Çoklu Zeka Kuramı eğitime iki önemli yarar sağlamaktadır:

I. Öğrencileri istedik durumlara getirebilmek için eğitim programlarını planlamamıza imkan verir. (Örneğin, müzisyen, bilim adamı, düşünce adamı yetiştirme gibi).

II. Farklı disiplinlerde önemli kuram ve konuları öğrenmeye çalışan daha fazla sayıda öğrenciye ulaşmamızı sağlar. Başka bir deyişle, öğrencilere bu zeka alanları kullanılarak eğitim verilirse öğrenme daha kolay gerçekleşir (Bümen, 2004: 21).

Özellikle ülkenin toplumsal, ekonomik ve siyasal alanlarda karşılaştığı sorunların çözümünde öğrencilerin istek, beceri ve kabiliyetleri doğrultusunda yetişmeleri önem kazanmaktadır. Bireylerin topluma kazandırılmalarında, yetiştirilmelerinde bir zeka alanının diğer zeka alanlarından daha baskın olduğu gerçeğinden vazgeçmemek gerekir.

Ülkemizde dershanelerin eğitim sistemimiz içerisindeki yeri yadsınamayacak bir düzeydedir. Öyleki dershaneye gitmeyen bir öğrencinin ÖSS veya OKS sınavını kazanması mümkün değil şeklinde bir görüş toplum düzeyinin her katmanında hakim bir anlayış olarak kabul görmektedir. Oysa dershanelerin, öğrencilerin bireysel özelliklerini dikkate alan bir yaklaşım içerisinde olduklarını söylemek oldukça zordur. Öğrenciler sınıf düzeyinde homojen bir grup olarak görülmekte, yapılan öğretim etkinliklerinde her öğrencinin her şeyi öğreneceği sayıtlısından hareket edilmektedir.

Öğrencilerin zeka bölümleri, derse katılımlarını, konulara ilgi ve dikkatlerini yoğunlaştırmada etkili olmakla birlikte derse karşı kaygılarının oluşturulmasında, hem akademik başarı hem de duyuşsal gelişim açısından oldukça önemli etkenlerdir. Çünkü derste sunulan bilgilerin, kullanılan yöntem ve tekniklerin öğrencilerin özelliklerine, zeka bölümlerine uygun olmalıdır. Ayrıca öğrencilerin kayıt yaptırdıkları alanların da öğrencilerin özelliklerine ters düşmemelidir. Bu anlamda eğitim sürecinin her amasında öğrencinin yetersizliklerini ya da başarısızlıklarını ön plana koymak yerine onların güçlü oldukları zeka alanlarını tespit etmeli ve onların bu zeka alanlarının ön planda olduğu etkinliklere ve çalışmalara yönlendirmek gerekir. Her bireyin sahip olduğu zayıf ve güçlü zekalarını geliştirmek mümkündür. (Saban, 2002, 2; Özdemir ve Diğerleri, 2004, 135).

Aşçı ve Demircioğlu (2004) “çoklu zeka temelli öğretimin dokuzuncu sınıf öğrencilerinin ekoloji başarısına, ekoloji tutumlarına ve çoklu zekalarına etkisi” başlıklı çalışmalarında çoklu zeka temelli öğretim ve geleneksel öğretim metotlarını karşılaştırmışlardır. İstatistiksel sonuçlara göre çoklu zeka temelli öğretimin öğrencilerin ekoloji başarıları ve çoklu zekaları açısından geleneksel öğretim metoduna göre daha fazla etkili olmasına rağmen ekoloji tutumları açısından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışma da öğrencilerin yetiştirilmesinde çoklu zekalarının göz önünde bulundurulması gerektiğini göstermektedir.

Araştırmanın temel amacı, liseyi bitirmiş ya da son sınıfta öğrenim gören ve 2004–2005 öğretim yılında özel dershanelere kayıt yaptıran öğrencilerin çoklu zeka envanterini oluşturmak, zeka alanları ile kayıt yaptırdıkları bölümler arasındaki ilişkiyi ve ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin zeka alanlarına etkisini belirlemektir.

Problem Cümlesi

Dershanelerin çeşitli alanlarına kayıt yaptıran öğrencilerinin çoklu zeka kuramı açısından farkları nelerdir?

Alt Problemler

- 1- Dershanelerin çeşitli bölümlerine kayıt yaptıran öğrencilerin cinsiyetleri ile çoklu zeka alanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2- Dershanelerin çeşitli bölümlerine kayıt yaptıran öğrencilerin zeka alanları arasında anlamlı fark var mıdır?
- 3- Dershanelerin çeşitli bölümlerine kayıt yaptıran öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi ile zeka alanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4- Dershanelerin çeşitli bölümlerine kayıt yaptıran öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi ile zeka alanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 5- Dershanelerin çeşitli bölümlerine kayıt yaptıran öğrencilerin lise mezuniyet alanları ile zeka alanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmada özel dersanelere devam eden öğrencilerin zeka alanları “Çoklu Zeka Ölçeği”ne verdikleri yanıtlarla belirlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2004-2005 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Malatya il merkezinde bulunan ÖSS’ye hazırlık eğitimi veren özel dersanelere devam eden öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise adı geçen evrenden random yöntemiyle seçilmiş üç özel dersane ve bu dersanelere devam eden 387 öğrenci üzerinden yapılmıştır.

Tablo1. Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Dershane, Cinsiyet, Bölüm, Mezuniyet Yılı ve Ana – Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımları

		N	Frekans (%)
Cinsiyet	Erkek	229	59,2
	Kız	158	40,8
Bölüm	Sözel	33	8,5
	Eşit ağırlıklı	220	56,8
	Sayısal	134	34,6
Mezuniyet Yılı	2002	24	6,2
	2003	70	18,8
	2004	204	52
	2005	89	23
Baba Eğitim Düzeyi	Okur -Yazar	40	10,4
	İlkokul	72	18,6
	Ortaokul	72	18,6
	Lise	127	32,8
	Üniversite	76	19,6

Tablo1(Devamı). Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Dershane, Cinsiyet, Bölüm, Mezuniyet Yılı ve Ana-Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımları

Anne Eğitim Düzeyi	Okur - Yazar	102	26,4
	İlkokul	146	37,7
	Ortaokul	60	15,5
	Lise	65	16,8
	Üniversite	14	3,6

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 59,6'sı erkek, % 40,8' i ise kız öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin bölümlere göre dağılımına baktığımızda üç bölüm arasındaki dağılımın eşit ağırlıklı bölümden yana olduğu gözlenmektedir (% 8,5 sözel; % 34,6 sayısal ve % 56,8 eşit ağırlıklı). Mezuniyet yıllarına bakıldığında ağırlığın 2004 mezunlarında olmasına rağmen 2002, 2003 ve 2005 mezunlarının da bulunması örneklemin, evreni temsil etmesi açısından önem teşkil etmektedir. Ebeveynlerin eğitim düzeyine bakıldığında babaların ağırlıklı olarak lise mezunu (%32,8), annelerin ise ağırlıklı olarak ilkokul mezunu (%37,7) oldukları gözlenmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Çözümlemesi

Araştırmadaki verilerin toplanmasında, araştırmacılar tarafından uzman yardımı alınarak geliştirilen “Çoklu Zeka Ölçeği” kullanılmıştır. Geliştirilen çoklu zeka ölçeği yedi zeka alanından ibaret olup toplam 63 tane ifadeden oluşmaktadır. Söz konusu ölçek, Likert tipi ölçek özelliği taşıyan ankette beşli derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Buna göre Katılıyorum: 5, Kısmen Katılıyorum: 4, Fikrim Yok: 3, Katılmıyorum: 2, Hiç Katılmıyorum: 1 şeklinde seçenekler oluşturulmuştur. Ölçek geliştirilirken öğrencilerin zeka alanlarına göre sergileyecekleri tutumlarını gösterdiği düşünülen tümceler belirlenirken ilgili literatür taranmıştır (Gürol, 2004: 319-320, Selçuk ve Diğerleri, 2002). Geliştirilen bu ölçeğin geçerli olduğu söylenebilir (Bartlett's Test of Sphericity = 9112.75). Ölçeğin iç tutarlık katsayısını belirleyen Cronbach Alpha değeri 0.86, KMO değeri ise 0.72' dir. Bu değerlere dayanılarak ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir. Elde edilen veriler SPSS (Statistics Package For Socials Sciences) paket programında değerlendirilmiş olup, değerlendirmeler elde edilen bulguların bağımsız gruplar t testi ve one way anova testlerine göre yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Birinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorum

Dershanelerin çeşitli bölümlerine kayıt yaptıran öğrencilerin cinsiyet ile çoklu zeka alanları arasında anlamlı bir fark var mıdır? denencesinin test edilmesi için bağımsız gruplar t testinin sonuçları tablo II' de verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyet Açısından Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Puan Türü	Cinsiyet	$\bar{X}$	SS	t	p
Dilsel	Erkek	26,48	3,30	-1,4	,15
	Kız	26,98	3,61		
Matematiksel mantıksal	Erkek	30,42	4,10	-,51	,61
	Kız	30,63	3,84		
Görsel	Erkek	44,92	5,69	-1,92	,06
	Kız	46,05	5,67		
Bedensel	Erkek	41,17	5,33	-,46	,64
	Kız	41,43	5,50		
Müziksel	Erkek	36,99	5,61	-1,27	,20
	Kız	37,75	5,95		
Sosyal	Erkek	30,24	3,82	-1,10	,26
	Kız	30,68	4,08		
Özedönük	Erkek	26,30	3,50	-,80	,41
	Kız	26,59	3,52		

N erkek = 229; N kız = 158

Dershanelere kayıt yaptıran öğrencilerin çeşitli zeka alanlarında aldıkları puanları cinsiyetleri açısından incelediğimizde zeka alanları ile cinsiyetleri arasında farklar gözlemlenmiştir. Bu farklar dilsel, bedensel, müziksel, sosyal ve özedönük zeka alanlarında kızların lehinde iken, matematiksel ve görsel alanlarda erkeklerin lehindedir. Söz konusu bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına göre bu farkların anlamlı düzeyde olduğunu söyleyemeyiz ($p > 0.05$).

İkinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorum

“Dershanelerin çeşitli bölümlerine kayıt yaptıran öğrencilerin zeka alanları arasında anlamlı fark var mıdır?” denencesinin test edilmesi için one way anova testinin sonuçları tablo III’ te verilmiştir.

Tablo3. Kayıt Olunan Bölümlere Göre One Way Anova Testi Sonuçları

Puan Türü	Bölüm	N	$\bar{X}$	SS	Scheffe ve LSD testleri
Dilsel	Sözel	33	26,48	2,39	
	Eşit ağırlıklı	220	26,97	3,82	
	Sayısal	134	26,26	2,91	
Matematiksel mantıksal	Sözel	33	30,21	2,57	
	Eşit ağırlıklı	220	30,27	4,20	
	Sayısal	134	30,97	3,89	
Görsel	Sözel	33	44,25	4,23	Lsd (2 - 3)
	Eşit ağırlıklı	220	45,97	6,52	
	Sayısal	134	44,70	4,32	

Tablo3 (Devamı). Kayıt Olunan Bölümlere Göre One Way Anova Testi Sonuçları

Bedensel	Sözel	33	39,54	4,09	Scheffe (1-2)(2-3)
	Eşit ağırlıklı	220	42,00	6,00	
	Sayısal	134	40,52	4,36	
Müziksel	Sözel	33	35,81	3,61	Scheffe (1-2)(2-3)
	Eşit ağırlıklı	220	38,45	6,29	
	Sayısal	134	35,79	4,79	
Sosyal	Sözel	33	29,54	2,78	
	Eşit ağırlıklı	220	30,50	4,34	
	Sayısal	134	30,50	3,41	
Özedönük	Sözel	33	25,78	2,61	
	Eşit ağırlıklı	220	26,70	4,02	
	Sayısal	134	26,11	2,65	

Sd = 386

Tablo III'te görüldüğü gibi öğrencilerin kayıt oldukları bölümleri, zeka alanlarında aldıkları puanlarla karşılaştırıldığında, sadece görsel, bedensel ve müziksel zeka puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olduğu gözlenmiştir.

Görsel zeka puan ortalamaları ile çeşitli bölümlerin ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu gözlenmektedir ($\bar{X}$ sözel= 44,25; $\bar{X}$ eşit Ağırlıklı= 45,97; $\bar{X}$ sayısal= 44,70). Hangi bölümler arasındaki farkın anlamlı olduğunu belirlemek için uygulanan LSD testine göre eşit ağırlıklı öğrencilerin görsel zekalarının sayısal öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Bedensel zeka puanlarına bakıldığında çeşitli bölümlerin ortalamaları arasındaki farkın scheffe testine göre anlamlı olduğu gözlenmiştir ($\bar{X}$ sözel= 39,54; $\bar{X}$ eşit ağırlıklı= 42,00; $\bar{X}$ sayısal= 40,52). Bedensel zekaları en düşük olan grup sayısal grup iken, en yüksek bedensel zekaya sahip olan grup ise eşit ağırlıklı grup olmuştur. Bedensel zeka açısından da eşit ağırlıklı grubun hem sözel hem de sayısal grupların ortalamalarından yüksek olduğu söylenebilir (Scheffe (1-2)(2-3)).

Müziksel zeka puanlarına bakıldığında çeşitli bölümlerin ortalamaları arasındaki farkın scheffe testine göre anlamlı olduğu gözlenmiştir ($\bar{X}$ sözel=35,81; $\bar{X}$ eşit ağırlıklı=38,45; $\bar{X}$ sayısal=35,79). Müziksel zekaları en düşük olan grup sayısal grup iken, en yüksek müziksel zekaya sahip olan grup eşit ağırlıklı grup olmuştur. Müziksel zeka açısından da eşit ağırlıklı grubun hem sözel hem de sayısal grupların ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu söylenebilir (Scheffe (1-2) (2-3)). Müziksel zekaları açısından eşit ağırlıklı grup diğer gruplardan daha yatkın olduğu gözlenmiştir.

Üçüncü Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorum

Dershanelere kayıt yaptıran öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi ile öğrencilerin zeka alanları arasında anlamlı bir fark var mıdır? denencesinin test edilmesi için one way anova testinin sonuçları tablo IV' te verilmiştir.

Tablo 4. Babanın Eğitim Durumu One Way Anova Testi Sonuçları

Puan Türü	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Scheffe ve Lsd
Dilsel	Okur-yazar	40	26,70	3,12	
	İlkokul	72	26,98	3,67	
	Ortaokul	72	27,11	3,71	
	Lise	127	26,15	3,45	
	Üniversite	76	26,86	3,00	
Matematiksel mantıksal	Okur-yazar	40	30,10	3,52	Lsd (3-4) (4-5)
	İlkokul	72	30,58	4,29	
	Ortaokul	72	31,44	4,35	
	Lise	127	29,80	3,91	
	Üniversite	76	30,97	3,52	
Görsel	Okur-yazar	38	44,73	5,87	
	İlkokul	72	45,61	6,27	
	Ortaokul	72	44,80	5,98	
	Lise	127	45,36	5,55	
	Üniversite	76	46,10	5,07	
Bedensel	Okur-yazar	40	40,55	5,91	
	İlkokul	72	41,11	5,96	
	Ortaokul	72	41,27	5,59	
	Lise	127	41,29	5,24	
	Üniversite	76	41,80	4,67	
Müziksel	Okur-yazar	40	36,30	5,46	
	İlkokul	72	36,72	6,26	
	Ortaokul	72	36,81	5,69	
	Lise	127	37,54	5,98	
	Üniversite	76	38,44	4,97	
Sosyal	Okur-yazar	40	29,97	4,48	
	İlkokul	72	30,90	3,82	
	Ortaokul	72	30,56	3,98	
	Lise	127	30,06	4,02	
	Üniversite	76	30,67	3,49	
Özedönük	Okur-yazar	40	26,37	3,63	
	İlkokul	72	26,20	4,15	
	Ortaokul	72	26,36	3,06	
	Lise	127	26,29	3,68	
	Üniversite	76	26,90	2,86	

Sd = 386

Dershanelerin çeşitli bölümlerine kayıt yaptıran öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine bakıldığında, uygulanan One Way Anova Testi, LSD ve Scheffe testlerinin sonuçlarına göre sadece matematiksel mantıksal zeka alanlarında, babaların eğitim düzeyleri ile zeka alanlarının puan ortalamaları arasındaki farklar anlamlı çıkmıştır ($\bar{X}$ ortaokul= 31,44; $\bar{X}$ lise= 29,80; Lsd (3-4), (4-5)). Bu sonuca göre ortaokul mezunu babaların çocukları, lise mezunu babaların çocuklarından daha yüksek matematiksel- mantıksal zeka seviyesine sahip oldukları görülmüştür.

Dördüncü Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorum

Dershanelerin çeşitli bölümlerine kayıt yaptıran öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi ile zeka alanları arasında anlamlı bir fark var mıdır? denencesinin test edilmesi sonucu aşağıdaki tabloda yer alan sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 5. Annenin Eğitim Durumu One Way Anova Testi Sonuçları

Puan Türü	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Scheffe ve Lsd
Dilsel	Okur-yazar	102	27,56	3,75	Lsd (1-2) (1-3) (1-4)
	İlkokul	146	26,35	3,63	
	Ortaokul	60	26,38	2,71	
	Lise	65	26,47	3,05	
	Üniversite	14	25,92	2,33	
Matematiksel mantıksal	Okur-yazar	102	30,69	4,29	
	İlkokul	146	30,56	4,22	
	Ortaokul	60	30,41	3,71	
	Lise	65	30,26	3,39	
	Üniversite	14	30,21	3,35	
Görsel	Okur-yazar	102	46,85	6,21	Lsd (1-2) (1-4)
	İlkokul	146	44,95	6,12	
	Ortaokul	60	45,11	4,09	
	Lise	65	44,52	5,26	
	Üniversite	14	44,35	3,69	
Bedensel	Okur-yazar	102	42,62	5,94	Lsd (1-2) (1-3) (1-4)
	İlkokul	146	40,63	5,78	
	Ortaokul	60	40,81	4,00	
	Lise	65	40,93	4,90	
	Üniversite	14	41,78	2,39	
Müziksel	Okur-yazar	102	38,64	6,36	Lsd (1-2)
	İlkokul	146	36,86	6,24	
	Ortaokul	60	36,85	3,83	
	Lise	65	36,92	5,21	
	Üniversite	14	35,78	3,82	
Sosyal	Okur-yazar	102	31,22	3,95	Lsd (1-4) (1-5)
	İlkokul	146	30,24	4,36	
	Ortaokul	60	30,66	3,21	
	Lise	65	29,76	3,38	
	Üniversite	14	28,42	3,08	
Özedönük	Okur-yazar	102	27,16	4,04	Lsd (1-2)
	İlkokul	146	26,02	3,65	
	Ortaokul	60	26,40	2,71	
	Lise	65	26,20	3,06	
	Üniversite	14	26,21	1,96	

Sd= 386

Tablo 5'te görüldüğü gibi dershanelerde, üniversiteye hazırlık kursu alan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile öğrencilerin zeka alanları arasındaki ilişki incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

Dilsel zeka alanı dikkate alındığında öğrencilerin zeka puan ortalamaları arasında fark gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı ise hangi gruplar arasında anlamlılık söz konusu olduğunu belirlemek için Lsd ve Scheffe

testleri uygulanmıştır. Okur – yazar ile ilkokul ve okur – yazar ile ortaokul mezunu annelerin çocuklarının dilsel zekaları arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($\bar{X}$ okur-yazar= 27,56; $\bar{X}$ ilkokul= 26,35; $\bar{X}$ lise= 26,47; Lsd (1-2); (1-3); (1-4)). Sadece okur- yazar olan annelerin çocuklarının dilsel zeka alanlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Görsel zeka alanında ise öğrencilerin ortalamaları arasındaki farkın, yapılan testlere göre anlamlı çıktığı gözlenmiştir ($\bar{X}$ okur-yazar= 46,85; $\bar{X}$ ilkokul= 44,95; $\bar{X}$ lise= 44,52; Lsd (1-2) ve (1-4)). Okur – yazar ile ilkokul ve okur – yazar ile lise mezunu annelerin çocuklarının görsel zekaları arasında anlamlı fark gözlenmiştir. Sadece okur- yazar olan annelerin çocuklarının görsel zeka alanları diğerlerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Bedensel zeka alanı dikkate alındığında öğrencilerin ortalamaları arasında fark gözlenmiştir. Yapılan one way anova ve Lsd testlerinin sonuçlarına göre okur-yazar ile ilkokul, okur- yazar ile ortaokul ve okur- yazar ile lise mezunu annelere sahip öğrencilerin bedensel zeka puanları arasındaki farklar anlamlı çıkmıştır ($\bar{X}$ okur-yazar= 42,62; $\bar{X}$ ilkokul= 40,63; $\bar{X}$ ortaokul= 40,81; $\bar{X}$ lise= 40,93; Lsd (1-2); (1-3); (1-4)). Okur-yazar olan annelerin çocuklarının söz konusu zeka alanında diğer annelerin çocuklarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin müziksel zeka alanlarına bakıldığında, Lsd testinin sonuçlarına göre sadece okur – yazar ile ilkokul mezunu annelerin çocukları arasındaki farkların anlamlı olduğunu sonucuna varılmaktadır ($\bar{X}$ okur-yazar= 38,64; $\bar{X}$ ilkokul= 36,86; Lsd (1-2)). Okur – yazar annelerin çocuklarının müziksel zeka alanlarının, ilkokul mezunu annelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Dershanelerin çeşitli bölümlerine kayıt yaptıran öğrencilerin sosyal zeka alanlarına bakıldığında okur – yazar ile lise ve okur- yazar ile üniversite mezunu annelerin çocuklarının ortalamaları arasındaki farklar Lsd testine göre anlamlı çıkmıştır ($\bar{X}$ okur-yazar=31,22; $\bar{X}$ lise= 29,76; $\bar{X}$ üniversite= 28,42; Lsd (1-4) (1-5)). Okur–yazar annelerin çocukları, lise ve üniversite mezunu annelerin çocuklarına göre daha yüksek müziksel zekaya sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Yiğit ve Bak (2005) tarafından yapılan bir çalışmada çoklu zekaya dayalı bir yaklaşımın eğitim-öğretimde kullanımına yönelik amaçlardan birinin, okul-aile arasında güçlü bağlar oluşturmaya bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin özedönük zekaları ile annelerinin eğitim düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde Lsd testine göre okur – yazar annelerin çocukları ile ilkokul mezunu annelerin çocuklarının özedönük zekaları arasındaki fark anlamlı çıkmıştır ($\bar{X}$ okur- yazar= 27,16; $\bar{X}$ ilkokul= 26,02; Lsd (1-2)). Okur – yazar annelerin çocuklarının, ilkokul mezunu annelerin çocuklarından daha yüksek özedönük zekaya sahip oldukları görülmüştür.

Beşinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorum

Dershanelerin çeşitli bölümlerine kayıt yaptıran öğrencilerin lise mezuniyet alanları ile zeka alanları arasında anlamlı bir fark var mıdır ? denencesinin test edilmesi ile one way anova testinin sonuçları tablo VI' da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Mezuniyet Alanı One Way Anova Testi Sonuçları

Puan Türü	Mezuniyet Alanı	N	$\bar{X}$	SS	Scheffe ve Lsd testleri
Dilsel	Sözel	104	26,98	3,20	Lsd (1-3)
	Sayısal	215	26,65	3,43	
	Eşit ağırlıklı	68	26,32	3,77	
Matematiksel Mantıksal	Sözel	104	30,00	3,39	
	Sayısal	215	30,84	4,19	
	Eşit ağırlıklı	68	30,26	4,15	
Görsel	Sözel	103	45,66	5,47	
	Sayısal	215	45,41	5,46	
	Eşit ağırlıklı	67	44,86	6,77	
Bedensel	Sözel	104	41,88	5,26	
	Sayısal	215	41,40	5,21	
	Eşit ağırlıklı	68	39,97	6,02	
Müziksel	Sözel	104	37,23	5,29	
	Sayısal	215	37,44	5,92	
	Eşit ağırlıklı	68	36,97	5,97	
Sosyal	Sözel	104	30,40	3,87	
	Sayısal	215	30,63	3,88	
	Eşit ağırlıklı	68	29,79	4,14	
Özedönük	Sözel	104	26,67	3,54	
	Sayısal	215	26,48	3,30	
	Eşit ağırlıklı	68	25,83	4,04	

Sd = 386

Öğrencilerin lise mezuniyet alanları ile çeşitli zeka alanları arasındaki ilişki incelendiğinde sadece bedensel zeka ile ilgili anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Bedensel zeka alanı açısından sözel bölüm mezunu öğrencilerin ortalamaları ile eşit ağırlıklı bölüm mezunu öğrencilerin ortalamaları arasındaki fark Lsd testine göre anlamlı çıkmıştır ($\bar{X}$ sözel= 41,88; $\bar{X}$ eşit ağırlıklı= 39,97; Lsd= (1-3)). Sözel bölüm mezunu öğrencilerin bedensel zekaları eşit ağırlıklı bölüm mezunu öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Sülün ve diğerleri (2005) tarafından yapılan bir araştırmada özel dersanelerde kavram haritalarıyla fen öğretiminin eğitsel oyunlarla desteklenmesi öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Oral ve Öner (2005) tarafından yapılan bir araştırmada Tam öğrenme destekli çoklu zeka kuramının uygulandığı grubun erişileri geleneksel yöntemin uygulandığı gruba göre anlamlı düzeyde farklı çıkmıştır.

Sonuçlar ve Öneriler

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlar ışığında geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

1. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin zeka alanları arasında anlamlı farklara ulaşılmamıştır. Bu nedenle eğitim durumlarının belirlenmesinde çoklu zeka

kuramı açısından, cinsiyete dayalı düzenlemeler öğretimin niteliği açısından bir farklılık oluşturmayacaktır.

2. Öğrencilerin dersanelerde kayıtlı oldukları bölümler ile zeka alanları arasındaki ilişki sadece eşit ağırlıklı grubun diğer gruplardan daha yüksek görsel, bedensel ve müziksel zeka puanına sahip olduğu şeklindedir. Oysa eşit ağırlıklı grubun sosyal ve matematiksel-mantıksal zeka alanları bakımından diğer gruptaki öğrencilerden anlamlı olarak farklılaşması gerekirdi. Öğrencilerin zeka alanları ile dersanede buldukları bölüm dolayısıyla da üniversite de seçecekleri alan bakımından bir korelasyonun bulunmadığı söylenebilir.

3. Annelerin eğitim düzeylerine bakıldığında sadece okur- yazar olan annelerin çocuklarının dilsel, görsel, bedensel, müziksel, sosyal ve özedönük zeka alanlarında diğer eğitim düzeylerine kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

4. Öğrencilerin mezuniyet alanları ile zeka alanları arasında ise anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu da gösteriyor ki öğrencilerin mezuniyet alanları gerek öğrencilerin baskın olan zeka alanları gerekse de ileride öğrenimlerini sürdürmeyi hedefledikleri yüksek öğretim programları arasında doğru bir orantı bulunmamaktadır.

Öneriler

1. Öğrencilerin dersaneler kayıt yaptıkları bölümler ile zeka alanları arasındaki korelasyonun bulunmaması dikkat çekmektedir. Bu nedenle öğrencilerin ilköğretim kademesinden itibaren alan ve bölüm seçmeleri yönünde etkin bir rehberlik hizmeti sunulmalıdır.

2. Öğrencilerin zeka alanlarının açığa çıkması için uygun eğitim ortamları oluşturulmalıdır. Öğrencilerin okuldaki ilk yıllarından itibaren çeşitli yaşantılarla kendilerini ifade etmelerine fırsat tanınmalıdır.

3. Dersaneler öğretim ortamlarını oluştururken dersaneye devam eden öğrencilerin ebeveynleri ile etkin bir işbirliği içerisinde olmaları gerekmektedir.

4. Dersaneler seviye grupları oluştururken okullarla etkin bir işbirliği içerisine girmelidirler. Okullarla yapılacak işbirliği sayesinde dersaneler kendi bünyelerinde seviye gruplarının oluşturulmasında hem zaman tasarrufunda bulunabilecekler hem de yapılan öğretim etkinliklerinde niteliğin artırılması sağlanabilecektir.

5. Bu araştırma sadece Malatya il merkezinde dersanelere devam eden öğrencileri kapsamaktadır. Bundan sonra yapılacak araştırmaların daha büyük bir evreni temsil edebilecek nitelikte olması daha faydalı olabilir.

Kaynakça

- Aşçı Z., Demircioğlu H. (2004). “Çoklu Zeka Temelli Öğretimin Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Ekoloji Başarısına, Ekoloji Tutumlarına Ve Çoklu Zekalarına Etkisi”<http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/bildiriler/Zuhal%20Asci%20Akdag.doc> 01.10.2005)
- Ayaydın, A. (2004). “Çoklu Zeka Kuramında Sanat Eğitimi Yaklaşımı”. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14, 48-54.
- Aykaç N. (2005). *Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Bümen N.T. (2004). *Okulda Çoklu Zeka Kuramı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Gürol M.(2004). *Öğretimde Planlama, Uygulama, Değerlendirme* (Editör M. Gürol). Üniversite Kitabevi Elazığ.
- Oral B. ve Öner M. (2005). “Tam Öğrenme Destekli Çoklu Zeka Kuramının Fen Bilgisi Öğretiminde Uygulanması”. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kongre Kitabı, Cilt 1.968-972*. Denizli.
- Özdemir S., Yalın H.I., Sezgin F. (2004). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Nobel yayıncılık.
- Saban A. (2001). *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim*. Ankara: Nobel yayıncılık.
- Selçuk Z.,Kayılı H. ve Okut L. (2002). *Çoklu Zeka Uygulamaları*. Ankara: Nobel yayıncılık.
- Sülün Y. Ve diğerleri (2005). “Özel Dershanelerde Kavram Haritalarıyla Fen Öğretiminin Eğitsel Oyunlarla Desteklenmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi”. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kongre Kitabı, Cilt 2. 174-177*. Denizli.
- Taşpınar M. (2005). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim Yöntemleri* (2.Baskı). Nobel yayıncılık.
- Vural, B. (2004). *Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zeka*. Hayat Yayınları: 185. İstanbul: Bilge Matbaacılık.
- Yiğit N. ve Bak Z. (2005). “Çoklu Zeka Kuramına Göre Yapılan Planların Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlüklerle Yönelik Öğretmen Görüşleri”. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kongre Kitabı, Cilt 1.798-803*. Denizli.
- Yurtluk M. (2005). *Eğitimde Yeni Yönelimler* (Editör: Özcan Demirel). Ankara: PegemA Yayıncılık.